

Kies voor 100% maatschappelijk rendement

Onze sectoren: onmisbare krachten in een veranderende samenleving

Sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties werken in en met de samenleving. Al geruime tijd drijven een aantal tendensen boven die veel sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties beroeren en/of een grote impact hebben op hun werking.

“Ja, het waren en zijn fascinerende, veranderlijke verhoudingen, achter en voor de schermen van deze sectoren. Zij vormden en vervormden de meanders naar wat toch komen zou, door voortdurend uit te dagen en uitgedaagd te worden. Het was niet anders en zal niet anders zijn. En dat blijkt in lengte der jaren een gouden recept. Groepen mensen die al doende expert zijn: deskundig in ervaringen, het aanvoelen van kansen en problemen, het in de praktijk zetten van antwoorden en oplossingen. Geïnspireerd en aangewakkerd door landelijke organisaties. En vooral: mét goesting, engagement! Geen wonder dat markten en overheden lonken. Geen wonder ook dat deze sectoren voortdurend de eigen vrije ruimte moeten maken en claimen. Want als markten falen en de armen van overheden te kort zijn om op alle vragen in te gaan, zullen en moeten groepen burgers de humuslaag voor anders en/of beter kunnen blijven zijn.”

(uit het sociaal-cultureel en amateurkunstenverhaal van Vlaanderen – Wascabi 2023)

Sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties zijn essentiële actoren in een democratie

Een samenleving heeft er alle baat bij dat mensen zich vertegenwoordigd voelen en zich herkennen in politieke besluiten. Dat ze het gevoel hebben te kunnen deelnemen en bijdragen aan de samenleving, dat alle stemmen gehoord worden enz. Allemaal elementen waarbij sociaal-culturele organisaties een grote rol spelen. Omdat bij hen het belang van informatie, leren, kritische reflectie, samenwerken aan (politieke) oplossingen voorop staat.

Het zijn belangrijke aspecten in een democratie die onder druk staan en waarbij nieuwe modellen zich opdringen. Kant en klare oplossingen zijn er niet, maar vanuit de net vernoemde kernwaarden denkt, zoekt en doet het sociaal-cultureel werk heel graag mee.

- Sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties zijn als geen ander (lokaal) verankerd in de samenleving en bereiken alle lagen van de bevolking. Ze zijn ideaal geplaatst om een rol op te nemen bij het dichten van de spreekwoordelijke ‘kloof’ tussen burger en politiek.
- Hun focus op langdurige participatie, het uitdragen van democratische waarden, ruimte voor ‘traagheid’ en nabijheid ... zijn een grote meerwaarde voor een democratie. Het zorgt ervoor dat ze een unieke rol kunnen spelen in een democratie.

 De Federatie vindt het versterken van (groepen) burgers om zich staande te houden in een snel evoluerende, complexe samenleving één van de belangrijkste randvoorwaarden om onze democratische samenleving te vrijwaren. Het biedt ruimte om de stap te zetten van individuele meningen naar een algemeen belang.

 De Federatie pleit voor beleidsvoering op lange termijn. Daarnaast moeten alle beleidsdomeinen maximaal werk maken van structurele, participatieve processen met burgers en middenveldorganisaties.

Inclusie en diversiteit

De samenleving in Vlaanderen is superdivers. Ondanks heel wat goede beleidsintenties inzake 'inclusie' en positief omgaan met diversiteit, blijft onze samenleving worstelen met diversiteit. Het evolueren naar een 'nieuw wij' verloopt niet zonder slag of stoot. Heel wat sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties worstelen ook, maar er zijn tegelijk veel goeie voorbeelden en inspiratie te vinden. Het gaat dan bijvoorbeeld over inclusieve beeldvorming, communicatie en praktijk. Eigen aan deze organisaties is een nabije, laagdrempelige aanpak die mensen stimuleert om de meerstemmigheid te omarmen.

- Heel wat sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties hebben op vlak van inclusie en streven naar diversiteit bakken expertise. Ze worden er ook al jaren (terecht) op aangesproken. Ze werken eraan, laagdrempelig en nabij. Niet makkelijk, maar ze leren van fouten én van succesverhalen. Andere maatschappelijke actoren kunnen hier ongetwijfeld ook van leren.
- Het gaat allesbehalve vanzelf. Omdat meerdere sociaal-culturele organisaties doelgroepen bereiken die anderen niet bereiken, hebben ze ook voorstellen om het (soms fundamenteel) anders aan te pakken. Opnieuw, niet makkelijk, maar noodzakelijk als er daadwerkelijk iets moet veranderen.

 De Federatie roept alle beleidsmakers (ongeacht bestuursniveau of beleidsdomein) op om superdiversiteit als een feit en maatschappelijke kracht te zien. De Federatie gelooft in de laagdrempelige, nabije aanpak van een breed vertakt sociaal-cultureel en amateurkunstenveld en in de kritische rol van sociaal-culturele spelers om volop te tonen hoe een inclusieve samenleving er kan uitzien. De Federatie roept beleidsmakers op om die rol te erkennen en hen daarin te ondersteunen.

 De vraag (van collega-organisaties, lokale besturen, bedrijven...) naar het delen van expertise rond diversiteit en/of inclusie is groter dan het aanbod. Creëer de nodige hefboomen zodat experts uit het SCW ten volle kunnen inspelen op die noden.

Een sociaal verantwoorde duurzame/ecologische transitie

Ecologische uitdagingen zijn alomtegenwoordig en sluipen op allerlei manieren het concrete leven van alle mensen binnen. Een duurzame levensstijl dringt zich op: alle actoren moeten binnen de eigen mogelijkheden en draagkracht een verantwoordelijkheid opnemen om het (samen)leven binnen de grenzen van mens en planeet mogelijk te houden. Ook de amateurkunsten- en sociaal-culturele sector (moeten) werken aan de nodige transitie op alle fronten van hun werking. Gezien hun voorbeeldrol en emanciperende functie, is het belangrijk die inspanningen te stimuleren, erkennen en te honoreren.

- De gevolgen van een veranderend klimaat op onze (wereldwijde) samenleving, zijn overduidelijk. Sociaal-culturele organisaties benoemen dit en werken in verschillende snelheden en op velerlei manieren aan een duurzame heroriëntering van ons samenlevingsmodel. Ze inspireren er tal van burgers mee.
- Sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties zijn de laatste jaren permanent in transitie, o.a. omwille van moeilijke crisismomenten. Corona, besparingen, energiekosten, digitalisering... Ze hebben ervaring in het meenemen van mensen in noodzakelijke transitie. Sensibiliseren en draagvlak opbouwen is een kolfje naar hun hand.
- “De planeet redden mag niet ten koste gaan van onze economie en onze mensen”. Helemaal akkoord. Net daarom buigen tal van sociaal-culturele organisaties zich over de sociale component die ze ongeacht het thema al helemaal in de vingers hebben. Anderen hebben haalbare voorstellen om onze economie anders (en beter) en ecologisch te organiseren. Betrek hen dus samen met de milieubeweging bij het formuleren en uitrollen van milieumaatregelen.

De Federatie roept beleidsmakers op om sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties maximaal te ondersteunen in hun inspanningen om de duurzame transitie brede ingang te doen vinden. Temeer omdat zij sterk rekening houden met de mogelijkheden van sociaaleconomisch kwetsbare groepen.

Voorzie de nodige hefboomen zodat sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties volop kunnen inzetten op duurzaamheid. Betrek de expertise vanuit SCW en AK bij de uitwerking van beleidsmaatregelen rond alle aspecten van een duurzame samenleving.

Groeiende sociale ongelijkheid

Vandaag leven meer dan 1,5 miljoen of iets meer dan 15% van de Belgen op of onder de armoedegrens (*federaal Jaarboek over armoede en sociale uitsluiting*). Opeenvolgende crisissen maken het nog moeilijker. 8% van de bevolking leeft in een huishouden met een inkomen onder de armoededrempel (*EU-SILC-enquête van 2022*). Wonen is voor velen onbetaalbaar, de toegankelijkheid van de gezondheidszorg daalt en in 2022 stegen de voedselprijzen met maar liefst

8,3% en was (en blijft) de inflatie historisch hoog (*FOD economie*). Digitalisering versterkt nog verder de kloof tussen haves en have-nots. Net als de toenemende complexiteit van de regelgeving. Dit alles leidt feitelijk tot toenemende uitsluiting van velen en staat haaks op het streven naar een inclusieve samenleving, een speerpunt van sociaal-culturele organisaties.

- Verschillende studies tonen aan dat investeren in cultuur ook een investering is in de fysieke en mentale gezondheid van mensen (zie bv. dit [Europees rapport van Culture Action Europe](#)). Het is een gezonde en duurzame investering tout court, en dat geldt zeker voor de meest kwetsbaren.
- 18,7% van de Belgische bevolking loopt risico op armoede of sociale uitsluiting (= cijfers 2022, Statbel). Dit blijft onwezenlijk hoog voor een welvarend land als België, ook al is sinds enkele jaren een lichte daling merkbaar.

 De Federatie wil dat alle beleidsniveaus maximaal inzetten op het bestrijden van sociale ongelijkheid via fundamentele en duurzame keuzes.

 Elke overheid zou een soort ‘armoedetoets’ moeten overwegen en zich telkens de vraag stellen: wat kunnen we doen opdat deze actie bijdraagt aan armoedevermindering of het financieel haalbaar houden voor iedereen?

Amateurkunsten en sociaal-cultureel werk: antigif voor toxiciteit in onze samenleving

Er heerst een maatschappelijk onbehagen, grotendeels te maken met snelle evoluties en onzekerheden op veel maatschappelijke fronten. Sociale ongelijkheid neemt toe, gevolgen van een veranderend klimaat laten zich steeds duidelijker voelen. Wij-zij-denken en het zoeken van zondebokken groeien. Debat en polemiek op grond van visie en argumentatie hoort bij een gezonde democratie. Het verbindende en gemeenschapsvormende karakter van amateurkunstenorganisaties en het sociaal-cultureel denken en handelen spelen hierin een belangrijke rol.

- Verwar polarisering niet met polemiek. Een gezonde polemiek is zeer belangrijk. Een genuanceerd debat, binnen de regels van fatsoen, is nodig. Blijf praten! Ook al sta je diametraal tegenover elkaar qua maatschappijvisie. Alle onderzoeken wereldwijd tonen aan dat praten helpt om de ander naar waarde te schatten.
- Amateurkunsten- en sociaal-culturele organisaties geven betekenisvolle signalen als fundamentele van onze samenleving wankelen. Dit gaat dan bv over mensenrechten, racisme en discriminatie. Neem die ernstig en ga de dialoog aan.
- In beheersovereenkomsten met publieke media moet men afspraken maken om een diversiteit aan deskundigheid aan het woord te laten in veilige formats.
- Sociaal-culturele en amateurkunstenorganisaties voelen dit groeiend maatschappelijk onbehagen en toxische polarisering niet alleen. Ze wérken er vaak ook rechtstreeks rond, bouwen er

expertise in op, informeren en engageren mensen. Het zijn van nature uit waardengedreven organisaties waarin nuance en verbinding cruciaal zijn. Ze creëren veilige omgevingen om taboes waarrond polarisatie dreigt, om te zetten in zinvolle dialoog en polemieken. Waar beleidsmakers oprecht onbehagen en willen aanpakken, vinden ze goeie partners in het amateurkunstenveld en het sociaal-cultureel werk.

 De Federatie roept organisaties, instellingen en media op om expliciet afstand te nemen van alle vormen van toxische polarisering die karikaturale vijandbeelden voeden en verdeeldheid stimuleren.

 De Federatie pleit voor actievere en effectievere tussenkomsten van beleidsmakers als in bepaalde argumentaties rode lijnen overschreven worden. We denken dan bijvoorbeeld aan uitspraken die ingaan tegen de rechten van de mens; met racistische inslag of die ingaan tegen de bestaande discriminatiewetgeving.